

ΤΟΡΙΝΟ 61 ●

Αν είχαμε γεννηθεί το 1940 στη Σικελία, το 1961 θα ήμασταν εργάτριες στο Τορίνο. Θα δουλεύαμε το πρωί στο εργοστάσιο της Olivetti, το απόγευμα θα κάναμε βόλτα στην Piazza Castello, πιο αργά θα περνούσαμε από τα γραφεία του συνδικάτου, θα συναντούσαμε εκεί τα παιδιά από την απογευματινή βάρδια κι ίσως θα μας έδινε κάποιος ένα περιοδικό. Μικρό σε σχήμα, χοντρό σε πάχος, κόκκινο σε χρώμα, τιμή 500 λιρέτες. *Quaderni Rossi*. Θα το ανοίγαμε το βράδυ να το ξεφυλλίσουμε. Στο εισαγωγικό κείμενο του Τροντί θα διαβάζαμε ότι εμείς που δουλεύαμε στην Olivetti είμαστε κομμάτι μιας «νέας εργατικής υποκειμενικότητας, απαλλαγμένης από τα βαρίδια του παλιού Μαρξισμού».

Πιο κάτω θα καταλαβαίναμε ότι εκείνος ο τύπος με τα στρόγγυλα γυαλιά, το αλλόκοτο βλέμμα και την αστεία όψη που εμφανίστηκε προχθές στην πύλη του εργοστασίου και μας μίρασε το ερωτηματολόγιο ήταν ο Negri. Που έγραφε στο περιοδικό για την σημασία της εργατικής έρευνας στους αγώνες μας στο εργοστάσιο. Που την επόμενη φορά τον είδαμε στο σχολασμα, πάλι έξω από την πύλη, να μοιράζει στην πρωινή βάρδια την εφημερίδα *Il Progresso Veneto*. Που αν την άνοιγες, μέσα είχε ένα ένθετο, το *Potere Operaio*. Που ακόμα το θυμάμαι.

ΜΙΛΑΝΟ 64 ●

Αν είχαμε γεννηθεί το 1940 στη Σικελία, το 1964 θα ήμασταν εργάτριες στο Μιλάνο. Εσύ θα δούλευες με το πάσο σου κι όλο θα αφηγούσουν ιστορίες από τον παρτιζάνο πατέρα σου. Που μισούσε τους φασίστες, που πριν πεθάνει έχωσε το ντουφέκι του στο μπαούλο, τυλιγμένο σε μια κουβέρτα μαζί με ένα πορτραίτο του Γκράμσι και μια εικόνα του Αγίου Αντωνίου. Θα άνοιγες την τσάντα σου και θα μου έδινες ένα περιοδικό πάλι. Πιο φτηνό αυτή τη φορά, 200 λιρέτες. Πάνω θα έγραφε «μηναίο πολιτικό περιοδικό για τους εργάτες στον αγώνα». *Classe Operaia*. Σ' ευχαριστώ που μου έμαθες να μισώ αυτόν τον κόσμο με τόση μαεστρία.

Εγώ θα διάβαζα το κείμενο του Negri για τις μαλακίες που κάνει το συνδικάτο μας στη Fiat: «Σήμερα κανείς δεν έχει προσδοκίες από το συνδικάτο ότι μπορεί να ακολουθήσει αυτή την ταξική τροχιά που θα μας οδηγήσει σε μια πολιτική διέξοδο: αυτό είναι κάτι που πρέπει να το κάνουμε μόνοι μας». Εσύ θα με ενοχλούσες κάθε τόσο να μου λες ότι εντάξει ρε συ με την δουλειά αλλά έχουμε ανάγκη από ένα κόμμα να δίνει τακτικές στην στρατηγική που χαράζουμε. *Ο Λένιν στην Αγγλία*. Όταν οι λέξεις εκρήγνυνται από μόνες τους, δεν χρειάζεται να φωνάζει κανείς για να ακουστεί.

ΜΑΡΓΚΕΡΑ 69 ●

Αν είχαμε γεννηθεί το 1940 στη Σικελία, το 1969 θα ήμασταν εργάτες στο Μαργκέρα. Κορμιά λεπτόσαρκα, άντρες εικοσιεννιά χρονών, λερωμένα τζιν, πρωινό ζύπνημα και τρένο για το εργοστάσιο. Μια πολιτεία ολόκληρη στο petrolchimico του Veneto. Με πέτυχες σε μια παρέμβαση που έκανα με συναδέλφους στα εργοστάσια κατά μήκος του ποταμού Brenta. Ανακαλύψαμε τριάντα χιλιάδες εργάτες που δούλευαν στα βυρσοδεψεία εκεί. Ο Negri το απόγευμα μιλούσε για τις μεταφορές, τα παιδιά στα φορτηγά που μέχρι τότε ούτε που τους είχαμε σκεφτεί.

Σε πέτυχες να μοιράζεις την *Potere Operaio*. Τέσσερα φύλλα, πέντε στήλες, εβδομήντα λίρες, τιράζ 70.000 φύλλα. Είχες φτάσει στο σημείο να γράφεις «από τον αγώνα για μισθό στον αγώνα για εξουσία». Ασίγαστο το θράσος σου, σαν το μίσος σου γι' αυτόν τον κόσμο. Οι εργάτες έπαιρναν κάθε λέξη που έγραφες και πλάθοντάς την κατά την διάρκεια της βάρδιας τους έφτιαχναν ένα πελώριο ΟΧΙ. Όχι στη δουλειά, όχι στην εξουσία των αφεντικών, όχι στην σοβιετική ένωση, όχι στον καπιταλισμό. Ούτε κι εμείς πιστεύαμε αυτό που θα ακολουθούσε.

ΜΠΟΛΟΝΙΑ 74 ●

Ο Negri έγραψε σε μια γραφομηχανή το *crisi dello stato piano*, πρωί πρωί το έφερε να το εκδώσω. Εγώ πήρα το κείμενο, άνοιξα το συρτάρι, έβγαλα ένα περιστρόφο και το ακούμπησα πάνω στο γραφείο. Οι άλλοι από την κολόνα της Λομβαρδίας, λέει, χτες στο διάλλειμα τα έχωσαν σε έναν φασίστα επιστάτη. Δεν θα ξαναπερπατήσει είπαν οι γιατροί, οι σφαίρες σφηνώθηκαν βαθιά μέσα στο γόνατο. Οι φασίστες βγήκαν στη Ρώμη με τον Αλμιράντε και τον Λα Ρούσα. Οι δικοί μας είχαν έτοιμο το σχέδιο. Περικύκλωσαν τα γραφεία του MSI. Θυμάσαι εκείνο το κωλοπαιδάκι από την Ελλάδα; Μίκη Μάντακα τον έλεγαν, που σήκωνε το χεράκι και ρωτούσε αν είναι ρωμαϊκός ο χαιρετισμός; Πήρε τις απαντήσεις που ζητούσε τελικά.

Την άλλη μέρα ήρθε στο γραφείο μου ο Τρόντι. Giangacomo, μου λέει, αυτό το βιβλίο θέλω να το βγάλεις. Έμαθα, λέει, ότι ο Negri και οι δικοί του σκέφτονται να καλέσουν συνέδριο για να φτιάξουν το κόμμα. Κόμμα χωρίς εμένα, τον μεγάλο κομματικό, δεν φτιάχνεται. Πήρα το χειρόγραφο, το βράδυ το άνοιξα. Για την Αυτονομία του Πολιτικού. Αντίο εργάτη-μάζα, η καρδιά του κτήνους πρέπει να ξεριζωθεί, το 77 θα έρθει ακάλεστο. Ο κόσμος σείεται συθέμελα. Όσοι είναι τυφλοί θα δουν. Κι όσοι δουν θα τυφλωθούν. Γνωρίσαμε τον εχθρό καλύτερα κι απ' ό,τι γνώριζε ο ίδιος τον εαυτό του.

ΡΩΜΗ 79 ●

ΠΙΑΣΑΝΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ. ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ. ΚΡΥΨΤΕ ΤΑ ΠΡΑΜΑΤΑ. ΣΤΟΠ.

[Λίγο προτού ο Toni Negri (1933-2023) πεθάνει στο Παρίσι, ο Mario Tronti (1931-2023) είχε ήδη πεθάνει στη Ρώμη.]

